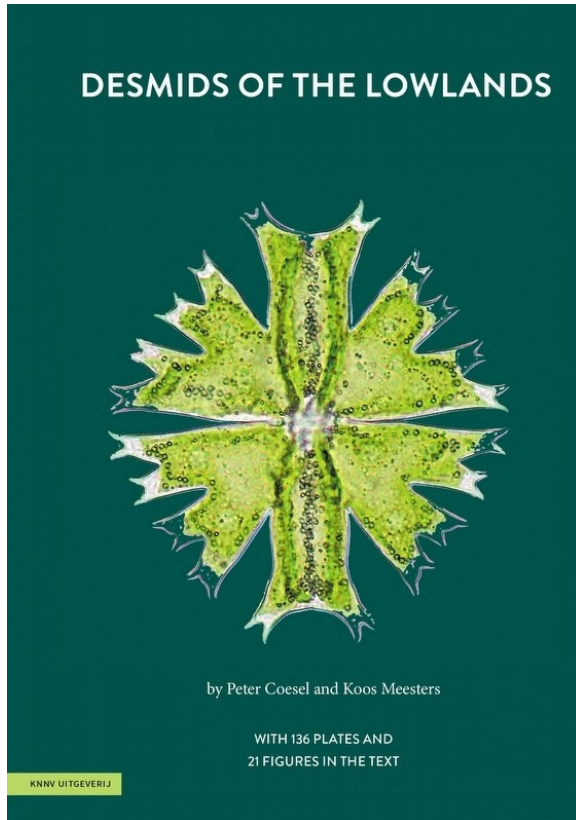

Recensie: Desmids of the Lowlands, 2nd revised and extended edition.

Bart van Tooren

Bartvantooren@xs4all.nl

Coesel, P.F.M. & J. Meesters, 2023. Desmids of the Lowlands, 2nd revised and extended edition. KNNV Uitgeverij Zeist. 89,95 euro. ISBN 978 90 5011 948 1, pp. 424. <https://knnvuitgeverij.nl/artikel/desmids-of-the-lowlands-1.html>

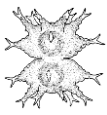
In 2007 verscheen de ons inmiddels zo bekende 'Lowlandsflora', een bundeling van de al eerder bij de KNNV van de hand van Peter Coesel verschenen Wetenschappelijke Mededelingen, uiteraard met veel uitbreidingen en bewerkingen. Geen land kon bogen op een zo moderne en van goede tekeningen voorziene sieralgenflora. En nu verscheen dan in 2023 een nieuwe versie, flink uitgebreid met alle recent nieuw onderscheiden soorten. Voor hogere planten is zo eens in de 15 jaar een herziene druk van een flora wel gebruikelijk, voor een groep als de sieralgen is dat natuurlijk heel bijzonder. We kunnen de auteurs daar dan ook zeer erkentelijk voor zijn. Het is ook wel een uitkomst, want door de vele sinds 2007 nieuw aangetroffen soorten (waaronder soorten die nieuw zijn voor de wetenschap) was het erg lastig geworden om door de bomen het bos nog te zien, en extra lastig omdat er soorten bij zijn die

algemeen lijken te zijn, zoals *Cosmarium cataractarum* en *C. pseudoformosulum*. In totaal zijn er ruim 100 soorten bijgekomen en telt de flora nu ruim 600 soorten, en nog eens circa 150 variëteiten. De tekeningen zijn zoals vanouds van uitstekende kwaliteit, de tabellen zijn flink aangepast. Bijzonder is dat nog dit jaar ook de flora van Drenthe van Marien van Westen zal verschijnen en binnen enkele jaren ook de *Cosmarium*flora van Frans Kouwets. Zeker in het laatste werk zullen we ook andere taxonomische opvattingen zien en zullen de gebruikers zelf hun keuzen moeten maken. Een grote verandering is dat veel variëteiten tot soort zijn verheven. Dat is heel prettig want vaak was twijfelachtig of er wel een relatie was tussen de betreffende taxa. De consequentie is daarentegen dat iedereen die in het verleden geen variëteiten heeft onderscheiden en geen foto's heeft gemaakt zich nu bijvoorbeeld bij oude waarnemingen van *Xanthidium antilopaeum* af zal vragen welke soort in het verleden is gezien. Anderzijds zijn bijvoorbeeld bij *Micrasterias truncata* de variëteiten niet opgesplitst, wellicht omdat het onderscheid toch erg onduidelijk is en/of zelfs de aanduiding variëteit wel gerechtvaardigd is. Naar mijn overtuiging is dit opsplitsen in aparte soorten een juiste beslissing maar zeker is ook dat uitgebreide DNA-analyses onze inzichten in de taxonomie van soorten en zelfs genera nog flink op de kop zullen zetten. Helaas zal dergelijk onderzoek bij sieralgen nog wel even op zich laten wachten.

Een andere grote verandering is dat nu bij elke soort ook naar de oorspronkelijke publicatie wordt verwezen. Dit is een welkome aanvulling die het eenvoudiger maakt bij twijfel de originele beschrijving en/of figuur te raadplegen.

De nieuwe editie verschijnt als 'printing on demand'. De uitgave ziet er niet minder verzorgd uit dan de vorige druk. Of het moet zijn dat de flora door de 72 extra pagina's minder lekker in de hand ligt... Een voordeel van printing on demand is dat een werk niet uitverkocht kan raken.

Zijn er dan geen punten van kritiek op deze flora? Ja, toch wel. Helaas zijn er diverse en uiteenlopende slordigheden te vinden. Zo wordt van *Cosmarium pseudoprotuberans* nog aangegeven dat deze is uitgestorven terwijl daar de laatste 15 jaar in het zuiden van het land toch tientallen opgaven van zijn. Dat is zelfs terug te vinden in DM, maar ook een blik op Waarneming.nl had dat inzicht kunnen leveren, waar ook goede foto's als bewijs zijn te vinden. Opmerkingen over de verspreiding van soorten in de

flora lijken vaker verouderd te zijn, iets om rekening mee te houden.

Lastig is dat er ineens soorten in deze flora staan waarvan niet duidelijk is of dat nu een nieuwe vondst voor Nederland is of dat het anders zit. Een voorbeeld is *Cosmarium alpestre*. Je snapt het pas als je ziet dat één van de tekeningen van *C. alpestre* in de vorige druk nog onder *C. connatum* stond (de andere is nieuw toegevoegd). Het was fijn geweest om dat even te melden. Vaak gebeurt dat wel, niet altijd.

Taxonomische kwesties worden slechts beperkt besproken. Een voorbeeld is dat sommige van de onder *Cosmarium polygonatum* afgebeelde vormen tegenwoordig vaak als *C. sinostegos* worden benoemd. De flora gaat niet in op dergelijke taxonomische discrepanties.

Marien van Westen heeft in meerdere nummers van de Desmidiologische Mededelingen aandacht gevraagd voor soorten waarvan de afmetingen uiteen lijken te vallen in twee groepen, zoals bijvoorbeeld bij *Tetmemorus granulatus* en *Netrium digitus*. Helaas is van deze discussie niets terug te vinden in deze flora.

Voor inmiddels ruim 260 soorten geldt dat deze ook op www.desmids.nl zijn te vinden als soort van de maand. Daar gaan de soorten altijd vergezeld van enkele foto's en soms nog een wat uitgebreider of duidelijker tekst dan in de flora. Het is bij twijfel altijd zinvol daar ook even te kijken....

Al met al is de conclusie dat deze nieuwe editie verplichte kost is voor iedere sieralgenliefhebber.

Checklist sieralgen

Bij de eerste druk van de flora was een CD-rom bijgeleverd met ook een totaalijst van alle in de flora opgenomen soorten, inclusief bijvoorbeeld hun ecologische voorkeuren en of de soorten op de voorlopige Rode Lijst stonden. Dat is nu niet het geval en dat voelde toch als een gemis, vooral daar er heel veel soorten bij zijn gekomen. Een compleet bijgewerkte lijst, inclusief herziene ecologische data, is inmiddels te vinden op de website van Marien van Westen: <http://science4all.nl/?Biology>. Hopelijk zal later aan deze lijst nog een nieuw op te stellen Rode Lijst toegevoegd worden.

Voor velen zal onbekend zijn dat er nog een lijst bestaat met de Nederlandse sieralgen, de zogenaamde TWN-lijst (Taxa Waterbeheer Nederland), vooral in gebruik bij analisten van ecologische onderzoeksbureaus. Ook deze lijst is de laatste maanden herzien. Bij deze herziening is door de bewerkers, o.a. een aantal leden van onze werkgroep, ook aangegeven hoe goed herkenbaar de soort is. Daarbij kwam bijvoorbeeld direct de familie Zygnemataceae naar voren als een genus met vrijwel uitsluitend lastig herkenbare soorten. Dit genus zal in zijn geheel uit de nieuwe versie van deze TWN-lijst weggelaten worden. Aanleiding voor het opstellen van deze TWN-lijst is ook dat er een heroriëntatie zal komen op de soortgroepen die gebruikt zullen worden voor de waterkwaliteitsbeoordeling in een aantal verschillende type wateren, van belang voor de Kaderrichtlijn Water. Bij een nog op te zetten proef om de geschiktheid te beoordelen van een aantal soortgroepen voor deze waterkwaliteitsbeoordeling zullen ook sieralgen betrokken worden.

Tot slot: bij het invoeren van soorten op www.waarneming.nl dienen nog de oude namen gebruikt te worden, de lijsten zijn nog niet bijgewerkt. Wanneer dat gaat gebeuren is nog onduidelijk.